Міністерство освіти і науки України
Національний університет
фізичного виховання і спорту України

Актуальні проблеми фізичної культури, спорту, фізичної терапії та ерготерапії: біомеханічні, психофізіологічні та метрологічні аспекти

Матеріали
І Всеукраїнської електронної науково-практичної конференції з міжнародною участю

17 травня 2018 р.
Київ, Україна

перцептивних, рухових дій і понять, здійснюється розумове, моральне, естетичне та трудове виховання.

Висновки. Як підсумок, можемо констатувати, що:

- адаптивна фізична культура є активною діяльністю, що розвивається в інтеграційній галузі освіти, науки, культури, соціальної практики;
- адаптивна фізична культура інтегрує в собі фізичну культуру, медицину, корекційну педагогіку та відомості медико-біологічних, соціально- психологічних, навчальних наукових дисциплін;
- адаптивна фізична культура є значно ширшим явищем у порівнянні з лікувальною фізичною культурою і фізичним вихованням людей з обмеженими можливостями. Вона об'єднує в собі, окрім названих напрямів, адаптивний спорт, адаптивну рухову реакцію, адаптивне фізичне виховання учнів і студентів спеціальних медичних груп загальноосвітніх шкіл і ЗВО.
- фізична реабіліація здійснює позитивний вплив на опорно-руховий апарат, стан серцево- судинної та респіраторної систем і фізичний розвиток інвалідів та є підґрунтям для широкого впровадження її в практику.

Доведено, що ефективність професійної реабілітації суттєво залежить від опанування навичками користування індивідуальних програм навантаження, що враховують: особливості нозології, вікові та індивідуальні психофізичні властивості, їх "руховий досвід", оперативний стан здоров’я, мотивацію до подальшої професійної діяльності.

Література

1. "Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів" / Резолюція Генеральної Асамблеї ООН № 48/96. 1993

2. Евсеев С. П. Адаптивная физическая культура : учеб. пособ. / С. П. Евсеев, Л. В. Шапкова. – М., 2009. – 240 с.

3. Апанасенко Г.Л. Рівень здоров’я і фізіологічні резерви організму / Г.Л. Апанасенко, Л.П. Долженко // Теорія і методика фізичного виховання і спорту, 2007. – № 1. С.17-21

4. Марченко О. К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи : навч. посіб. / О. К. Марченко. – К. : Наукова думка, 2006. – 358 с.

5. Махов А. С. Проблеми підготовки специалістів по адаптивній фізичній культурі в сучасних умовах / А. С. Махов, І. В. Тимофіїв // Физична культура: виховання, освіта, тренировка. – 2011. – № 1. – С. 29-31.

6. Чудна Р. В. Адаптивна фізична культура / Р. В. Чудна. – Київ, 2010. – 358 с.

ПРИНЦИПИ АДАПТИВНОГО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА СКЛАДОВА НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Юрченко О. А., Сергієнко К. М.
Національний університет фізичного виховання і спорту України, м. Київ, Україна

Вступ. На сьогоднішній день існує негативна тенденція щодо збільшення осіб з особливими потребами. Причиною цього є зовнішні та внутрішні чинники [1, 4].

Для вирішення даної проблеми у навчально-виховний процес здійснюють вплив різних принципів, методів та засобів фізичного виховання. Даний методологічних процес включає в себе напрямок адаптивного фізичного виховання (АФВ) [2, 3].

Принципи є складовою частиною методології і представляють собою базові теоретичні положення, які об’єктивно відображають сутність, фундаментальні закономірності навчання, виховання, всебічного розвитку особистості, відношення суспільства до даного процесу, а також міру взаємодії педагога та учня. Принципи слугують орієнтиром для конструювання практики, професійного будування технологій у відповідності із завданнями АФВ [5].

Мета роботи – на основі теоретичного аналізу визначити основні принципи адаптивного фізичного виховання та систематизувати їх класифікацію.

Методи дослідження: аналіз спеціальної науково-методичної літератури та передовий досвід фахівців в галузі АФВ.

Результати дослідження та їх обговорення. На основі вивчення сучасних принципів філософського та світоглядного характеру, які визначають стратегічний шлях розвитку фізичної культури особистості розроблені три рівня принципів АФВ, соціальні, загально методичні та спеціально-методичні [2, 5, 6].

Соціальні принципи відображають педагогічні детермінанти культурного та духовного розвитку особистості та суспільства в цілому, включаючи людей із інвалідністю та з обмеженими функціональними можливостями, а також існуючі протиріччя [1].

Соціальні принципи складаються із принципу гуманістичної направленості, принципу без перервного навчання, принцип соціалізації та принцип інтеграції, а також принцип пріоритетної ролі мікросоціума [3, 5].

Принцип гуманістичної направленості передбачає зміну орієнтирів загальнодержавної політики від «підготовки здорового та фізично розвиненого населення» на підготовку персонально кожної особистості. У відповідності із новою парадигмою освіти, інтереси розвитку особистості первинні, а суспільства – вторинні, але чим більше розвинена особистість, тим вищий інтелектуальний потенціал всього суспільства [3, 5].

Принцип без перервного фізкультурного навчання включає в себе збереження необхідності в руховій активності на протязі всього життя: спочатку в сім'ї, потім в освітніх закладах а також в подальшому в самостійних заняттях [6].

Принцип соціалізації застосовується до осіб з обмеженими можливостями у процесі засвоєння соціально-культурного досвіду, підготовку до самостійного життя в суспільстві, активної участі в різних видах корисної діяльності, а також систему цінностей, знань, умінь. Установок, норм міжособистісної взаємодії та правил поведінки [2, 3].

Принцип інтеграції розподіляється на соціальну та педагогічну. Соціальна, передбачає активне включення осіб з особливими потребами в культурне, соціальне та трудове життя суспільства разом із практично здоровими людьми. Педагогічна передбачає навчання дітей та дорослих з різними дефектами в установах системи освіти разом із практично здоровим населенням [3, 5].

Принцип пріоритетної ролі мікросоціума передбачає про інформування батьків, вчителів та оточуючих про ефективний плив використання засобів фізичного виховання. Необхідна просвітницька робота для осіб, які оточують людей з особливими потребами щодо корекційно-оздоровчих програм, методичних рекомендацій для покращення стану здоров'я осіб з особливими потребами.

До блоку загально методичних принципів входять: принцип науковості, свідомості і активності, доступності, наочності, систематичності та послідовності, а також принцип міцності.

Процес не спеціального фізкультурного навчання осіб з обмеженими фізичними можливостями або людей із інвалідністю підкорюється загальним дидактичним закономірностям, які однаково важливі для вирішення завдань виховання, навчання, розвиток особистості [1].

Принцип науковості передбачає знання теорії, концепцій, основних законів, стратегічних ідей та тенденцій, методології проблем АФВ.

Коли народжується дитина з порушенням у розвитку, то реалізація принципу свідомості і активності починається з батьків, як самих зацікавлених у здоров'ї своїх дітей. Тому в дошкільному віці та в шкільному віці, батьки мають створити свідоме ставлення щодо необхідності використання засобів фізичного виховання та їх ефективність на стан здоров'я організму.

Принцип наочності передбачає комплексне використання всіх органів чуття та активізацію збережених функцій у процесі виконання фізичних вправ. Принцип наочності є первинним в тому розумінні, так як на зорове сприйняття людина сприймає 80% інформації.

Принцип систематичності та послідовності направлений на поступове, але систематичне формування мотиваційних переконань у необхідності фізичних вправ для особистого здоров'я, впевненості у своїх силах, самоствердження. Вимоги систематичності та послідовності зберігаються на кожному занятті, що дозволяє контролювати педагогічний процес та керувати ним [5].

Принцип міцності означає не тільки надійне оволодіння знаннями, рухових умінь, розвиток фізичних якостей та спроможностей, але і збереження необхідності рухового досвіду на довгі роки.

І останнім блоком принципів АФВ є спеціально-методичні. Ці принципи АФВ побудовані на основі онтогенетичного розвитку. Домінуючими є теоретичні концепції спеціалістів в галузях спеціальної психології, спеціальної педагогіки та її розділів.

Даний блок спеціально-методичних принципів включає в себе принцип діагностування, принцип диференціації та індивідуалізації, принцип корекційно-розвиваючої направленості педагогічного процесу, принцип компенсаторної направленості педагогічних впливів, принцип врахування вікових особливостей (єдність генетичного ходу розвитку, максимальне використання сенситивних періодів розвитку, врахування зони найближчого розвитку), принцип адекватності, оптимальності та варіативності [2].

Принцип діагностування для будь якого виду АФВ означає врахування основного дефекту, якісного розуміння структури, часу втрати, медичного прогнозування, показань та протипоказань щодо виконання окремих фізичних вправ, а також врахування супутніх захворювань та вторинних відхилень.

Диференційований підхід в АФВ означає об'єднання дітей в відносно однорідні групи. Первинну диференціацію здійснює медико-психолого-педагогічна комісія, яка формує типологічні групи дітей, які однакові по віку, основного дефекту та соматичного розвитку.

Суть принципу корекційно-розвиваючої направленості заключається в тому, що педагогічний вплив має бути направлений не тільки на переборювання фізичних та психічних недоліків дітей аномального розвитку, але і на активний розвиток їх пізнавальної діяльності, психічних процесів та фізичних можливостей [4].

Принцип компенсаторного направлення педагогічних впливів заключається в заміні недорозвинених, порушених або втрачених функцій за рахунок перебудови або зміцнення використання збережених функцій і формування необхідних шляхів.

Кожен конкретний вік в цілому онтогенетичному, фізичному та психічному розвитку є унікально неповторний. Він має ведучі «сенситивні періоди розвитку фізичних якостей», які визначають розвиток в цілому, так і фактори, які їх лімітують. Рухова функція людини характеризується етапністю розвитку систем рухів людини, коливальним характером цих систем, синхронністю фаз періодів розвитку, високим ступенем індивідуальності рухових проявів.

Принципи адекватності витікають із визнання основоположного постулату: рух, рухова активність дітей з обмеженими фізичними можливостями це об'єктивна та життєво необхідна умова існування, підтримка здоров'я, яке залишилось, розвиток та удосконалення індивідуальних можливостей.

Принцип адекватності означає вимоги, щоб вибір методів, засобів, методичних прийомів відповідав стану тих, хто займається [6].

Принцип оптимальності означає розумно збалансовану величину психофізичного навантаження, доцільного стимулювання адаптаційних процесів, які визначаються силою та характером зовнішніх стимулів.

Принцип варіативності означає безкінечний, багаторазовий зміст та можливості рухів. Суть варіативності складається не тільки в тому, щоб уникнути монотонності, привикання до одноманітного фізичного навантаження.

Висновок. Отже використання принципів АФВ їх правильний підбір та застосування сприятливо впливає на навчально-виховний та корекційно-оздоровчий процес осіб з особливими потребами.

Література

1. Винник Джозеф П. Адаптивное физическое воспитание и спорт / под ред. Джозефа П. Винника ; пер. с англ. И. Андреев. – К. : Олимп. лит., 2010. – 608 с.

2. Дяченко А. А. Корекція порушень постави дітей молодшого шкільного віку з пониженим зором засобами фізичного виховання: дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. виховання і спорту за спеціальністю 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / А. А. Дяченко. – К., 2010. – 190 с.

3. Евсеев С. П. Теория и организация адаптивной физической культуры : учеб.: в 2 т. / под общ. ред. С. П. Евсеева. – М., 2002. – 448 с.

4. Кашуба В. А. Коррекция нарушений осанки школьников в процессе АФВ / В. А. Кашуба, Зияд Хмаид Ахмад Насраллах. К.: Наук. світ 2008. 223 с.

5. Шапкова Л. В. Частные методики адаптивной физической культуры: учебник / под общ. ред. Л. В. Шапковой. – М.: Сов. спорт, 2007. – 608 с.

6. Юрченко О. А. Обґрунтування програми формування моторики дітей молодшого шкільного віку з послабленим зором в процесі фізичного виховання / О. А. Юрченко // Фіз. виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. – Луцьк. 2012. – №4. – С. 209–214.